

Båt & Byggnadsvård i Roslagen

Kakelugnar och andra eldstäder Föreläsning med Lars Sjöberg Lördagen den 22 september klockan 14-16 hos Båt&Byggnadsvård i Roslagen

Lars Sjöberg, konsthistoriker och 1700-talsexpert visar och berättar om kakelugnar och eldstäder. Lars är ägare till nio hus och har ett antal kakelugnar att berätta om, såsom den gröna 1700-tals kakelugnen på Ekensberg och den sengustavianska kakelugnen på Regnaholm.

Lars Sjöberg var under många år intendent på Nationalmuseum och under 1990-talet kontrakterades han av Riksantikvarieämbetet för att bland annat vara rådgivare till IKEA vid deras satsning på en 1700-talsserie av möbler och inredningsföremål. Hans föreläsningar brukar vara mycket uppskattade.

Eldstäder och kakelugnar

Från början var eldstaden bara en öppen eld på golvet som man samlades runt för att få värme och ljus. Röken fick sippra ut genom springor och otätheter i väggar och tak. Senare lärde man sig att bygga skorstenar för att leda ut röken ut huset. Oftast hade man en öppen härd och kanske en inmurad bakugn.

Kakelugnen härstammar från de så kallade pottugnarna, murade ugnar med en enkel rökgång som kläddes med lerkrukor som magasinerade värme. Senare kläddes dessa istället med kakelplattor. Dessa ugnar är kända från 600-talets Italien. De har även förekommit i finare miljöer i Sverige från 1500-talet och framåt. Dessa ugnar var rätt ineffektiva, och släppte ut större delen av värmen genom skorstenen.

På 1700-talet rådde det vedbrist i Sverige, till stor del på grund av att det gick åt stora mängder trä för att framställa den träkol som användes vid framställning av stångjärn, som var en stor exportvara. Staten gav då arkitekt Carl Johan Cronstedt och general Fabian Wrede i uppdrag att konstruera en energisnålare värmekälla för bostäder. Resultatet blev kakelugnen som vi känner den i dag, med flera rökkanaler med en sammanlagd längd av ungefär 10 meter, och en stor massa som kan magasinera värmen. I början förekom kakelugnen framförallt i slott och herrgårdar, men under 1800-talet och i början av 1900-talet var kakelugnen den viktigaste värmekällan i våra bostäder. En enklare variant är den så kallade rörspisen, som är byggd efter samma princip men som saknar den utvändiga kakelutsmykningen.

Avgift: 75 kronor, 60 kr för medlemmar i Svensk Byggnadsvårdsförening. Kaffe och kaka ingår.

Anmälan görs genom att du skickar en e-post till info@bbviroslagen.se med namn och telefon. När du har anmält dig kommer du att få bekräftelse på detta.

Välkommen!

Kakelugn från Tolfmangården, Östernäs by, Rådmansö

Roslagens Sparbanks
Stiftelser

Med hjälp av stöd från Roslagens sparbank har vi kunnat hålla nere priset på denna föreläsning